

**Protokoll fra møte i Faggruppen for dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern) i VKM
torsdag 21. august 2008 klokken 10.00-15.00**

Deltakere:

Fra Faggruppen for dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern):

Wenche Farstad (møteleder), Bjarne O. Braastad, Knut E. Bøe, Arne Flåøyen, Kristian Hoel, Tore Håstein, Espen Rimstad og Olav Østerås

Forfall:

Brit Hjeltnes, Rolf Erik Olsen og Rune Waagbø

Fra sekretariatet til VKM:

Ingfrid Slaatto Næss, koordinator for FG8 (Ref.)

Knut Albert Solem, kommunikasjonsrådgiver, tilstede under sak 1-4

Forkortelser benyttet i protokollen:

FG8: Faggruppe dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern)

FG6: Faggruppe for fôr til terrestriske og akvatiske dyr.

HK: Hovedkomité

MT: Mattilsynet

RV: Risikovurdering

VKM: Vitenskapskomiteen for mattrygghet

EFSA: European Food Safety Authority

FGM: Faggruppemøte

Forklaring til nummerering av dokumentene: ÅÅ/xNN-d

ÅÅ er tosifret årstall

x er nr. på faggruppen saken kommer fra (1-8, eller 0 for hovedkomiteen)

NN er fortløpende nummerering fra 1-99

d er nr på dokument i saker hvor det finnes flere enn ett dokument

Når en sak behandles i flere grupper følger samme saksnummer dokumentet, dvs. saksnummeret kommer fra den gruppen der saken først blir behandlet.

Sak 1: Velkommen, forfall og habilitet

Leder for faggruppen, Wenche Farstad, ønsket velkommen til møtet i Faggruppen for dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern). Brit Hjeltnes, Rolf Erik Olsen (nytt faggruppemedlem etter suppleringsrunden vår 2008) og Rune Waagbø og var ikke tilstede på møtet.

Sak 2: Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden. Gjennomgang av protokoll.

Innkalling og forslag til dagsorden for møtet ble godkjent uten endringer. Det ble foretatt en kort oppsummering av protokollen fra forrige faggruppemøte. Risikovurderingen ”*Salmonella diarizonae* hos dyr i Norge-konsekvenser for dyr og mennesker”, som er forankret i Faggruppe 1, sendes på høring til Faggruppe 8 når rapporten nærmer seg ferdig (september). Vurderingen er en selvinitiering fra Faggruppe 1.

Sak 3: Saker fra møte i Hovedkomiteen

Det er ikke avholdt nytt møte i Hovedkomiteen siden det forrige faggruppemøtet i Faggruppe 8 den 23. mai. Neste møte i Hovedkomiteen skal avholdes 17. september.

Sak 4: Foredrag om kommunikasjonsstrategier

Kommunikasjonsrådgiver ved sekretariatet i VKM holdt foredrag om kommunikasjonsstrategier og utfordringer for faggruppen når det gjelder mediehandling. Gruppens ulike erfaringer med risikokommunikasjon ble presentert og diskutert. Det skal avholdes et mediekurs for VKM høsten 2008.

Sak 5: Saker som skal behandles på møtet

Risikovurdering vedrørende hold av kylling (saksnummer 07/811)

- Oppdrag om utredning-dyretetthet

Det eksisterer et misforhold mellom norske forskrifter (Forskrift av 12.12. 2001 om hold av høns og kalkun) og EUs regelverk (Rådsdirektiv 2007/43/EC 28.6.2007 om minstekrav til hold av kylling for kjøttproduksjon) når det gjelder største tillatte dyretetthet innen slaktekyllingproduksjonen. Mattilsynet har derfor bedt Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) ved Faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern) om en risikovurdering av effekten av tetthet på dyrevelferd for slaktekylling ved endring av visse krav til hold av fjørfe.

Det ble besluttet å sette oppdraget ut som et utredningsoppdrag. Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) har hatt hovedansvaret for utredningsarbeidet som Knut E. Bøe fra faggruppen har ledet. En vitenskapelig rapport er laget til Vitenskapskomiteen for mattrygghet av Andrew M. Janczak, ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, UMB, i form av gjennomgang av eksisterende vitenskapelig litteratur. Litteraturgjennomgangen tok sikte på å besvare spørsmålene i oppdraget fra Mattilsynet. Denne rapporten: ”Dyrevelferd i forhold til dyretetthet i forbindelse med endring av forskrift om hold av høns og kalkun – en litteraturgjennomgang for Vitenskapskomiteen for mattrygghet” er brukt som grunnlag for faggruppens konklusjoner.

Vurderingen fra faggruppen ble gjennomgått, og forslag til endringer og suppleringer ble diskutert. Nye innspill leveres sekretariatet innen mandag 25. august klokken 1200.

Vurderingen har frist 1. september.

Saker som har vært behandlet i faggruppen siden forrige møte
Risikovurdering-lidelser ved hold av pelsdyr (saksnummer 07/807)

Mattilsynet vil i 2008 foreta en revisjon av Forskrift 20. september 1998 nr. 901 om hold av pelsdyr. Dette er en del av oppfølgingen av Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd i Norge.

Stortingsmeldingen slår fast at pelsdyrnæringen står overfor en rekke utfordringer som trolig må finne en løsning før pelsdyroppdrett kan framstå som allment akseptabelt. Det understrekes at velferden for pelsdyrene må forbedres vesentlig i et framtidig pelsdyrhold sammenlignet med dagens driftsformer.

Med bakgrunn i Stortingsmeldingens skisserte problemstillinger ba Mattilsynet VKM om å vurdere risiko for lidelse ved hold av pelsdyr.

Det ble besluttet å sette oppdraget ut som et utredningsoppdrag. Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) hadde hovedansvaret for utredningsarbeidet som Bjarne O. Braastad fra faggruppen ledet. Det ble også nedsatt en *ad hoc* gruppe bestående av et VKM-medlem og eksperter fra Veterinærinstituttet som spesifikt utredet problemstillinger i forbindelse med avlivning av pelsdyr.

Faggruppens vurdering ble levert Mattilsynet 19. mai med forlenget sperrefrist til 11. juni.

Risikovurdering vedrørende hold av kylling (saksnummer 07/810)

- Oppdrag om utredning-lys-og lysprogram

Forskrift 12.12. 2001 om hold av høns og kalkun fastsetter minstekrav til hold av høns og kalkun. EU har vedtatt Rådskonklusjon 2007/43/EC 28.6.2007 om minstekrav til hold av kylling for kjøttproduksjon. Direktivet inneholder driftskrav til kyllingoppdrett for kjøttproduksjon, som er noe forskjellig fra gjeldende bestemmelser i Norge, fastsatt i forskrifter om hold av høns og kalkun, transport av levende dyr og dyrevern i slakterier.

Mattilsynet ba således Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) ved Faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern) om en risikovurdering av konsekvenser ved en mulig endring av krav til lysstyrke og lysprogram ved hold av fjørfe.

Det ble besluttet å sette oppdraget ut som et utredningsoppdrag. Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) har hatt hovedansvaret for utredningsarbeidet som Knut E. Bøe fra faggruppen har ledet. En vitenskapelig rapport ble laget til Vitenskapskomiteen for mattrygghet av Helle Halkjær Kristensen ved Universitetet i København, i form av gjennomgang av eksisterende vitenskapelig litteratur. Litteraturgjennomgangen tok sikte på å besvare spørsmålene i oppdraget fra Mattilsynet. Rapporten "The effects of light intensity, gradual changes between light and dark and definition of darkness for the behaviour and welfare of broiler chickens, laying hens, pullets and turkeys" er brukt som grunnlag for faggruppens konklusjoner.

Vurderingen ble levert Mattilsynet 25. juni.

Risikovurdering-positivliste for sirkusdyr (saksnummer 07/808)

Mattilsynet vil utarbeide en såkalt positivliste over dyr som tillates framvist på sirkus. Dette er et oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet som ledd i oppfølgingen av Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd i Norge, hvor en tar sikte på å innskrenke antall arter som tillates framvist på sirkus. Mattilsynet ba derfor VKM om å utføre en risikovurdering knyttet til om visse dyrearter egner seg for fremvisning i sirkus.

Det ble oppnevnt en *ad hoc* gruppe bestående av både et VKM-medlem og eksperter fra ulike relevante fagmiljøer i Norge som utarbeidet en bakgrunnsrapport for VKMs risikovurdering. Knut E. Bøe fra faggruppen ledet arbeidet i *ad hoc* gruppen.

Vurderingen ble levert Mattilsynet 25. juni. I ettertid har det kommet en muntlig henvendelse fra Arne Arnardo som mener vurderingen ikke er korrekt mht bl.a. elefanter alder i fangenskap. Faggruppe 8 vil utforme et brev til Arnardo for å besvare hans innvendinger skriftlig.

Risikovurdering og utredning av spørsmål knyttet til sjukdommen Blåtunge (saksnummer 08/804)

Bluetongue (BT) er en insektoverført sykdom hos tamme og ville drøvtyggere. BT smitter ikke direkte fra dyr til dyr. Unntaksvis er også rovdyr sett naturlig smittet med BTV. Trolig skjer smitteoverføringen hos disse artene oralt ved inntak av smittede drøvtyggere i viremisk stadium. Dyr av andre arter, som hest, kan føre med seg BTV passivt med smittet insektvektor i pelsen. Sykdommen er forårsaket av BT virus (BTV). Insekter innen genus *Culicoides*, på norsk sviknott, er biologisk vektor for BTV. Med biologisk vektor forstås at virus kan replikere og formere seg i vektor. Globalt sett har BT vært en sykdom som har forekommet mellom breddegradene 40 - 50°N og 35°S. Men siden 1998 og fram til i dag er 8 kjente introduksjoner av BTV forekommet i Europa. BTV i disse utbruddene tilhører seks ulike serotyper (BTV-1, 2, 4, 8, 9 og 16). Til sammen har de utgjort det største kjente utbruddet av BT. I 2006 ble BTV-8 introdusert til sentrale deler av Vest-Europa og har siden spredd seg fra dette fokuset. Denne utbredelsen av BTV-8 er mye lengre nord enn det sykdommen har forekommet tidligere i noen del av verden.

På bakgrunn av dette ønsket Mattilsynet en risikovurdering fra VKM om risikoen knyttet til spredning av sjukdommen til Norge.

Det ble opprettet en *ad hoc* gruppe bestående av både VKM-medlemmer og eksterne eksperter fra ulike fagmiljøer for å utrede spørsmål knyttet til sjukdommen Blåtunge. Espen Rimstad (leder av *ad hoc* gruppen) orienterte kort om arbeidet i gruppen. Rapporten ble levert Mattilsynet 1. juli men med forlenget sperrefrist til august pga behovet for små endringer i rapporten.

Den endelige rapporten ble offentliggjort 14. august.

Det ble foreslått å sende det engelske sammendraget i rapporten til EFSA, som også utfører risikovurderinger av Bluetongue.

Status for øvrige saker i faggruppen

Ingen øvrige saker er til behandling i faggruppen p.t.

Sak 6: Oppfølging av saker fra forrige møte i faggruppen

Faggruppeleder orienterte kort om at *Forskrift om bruk av krumkniv til bedøving før avliving av tamrein* nå er vedtatt.

Faggruppen leverte tidligere en høringsuttalelse – *utkast til forskrift om bruk av krumkniv* som Mattilsynet sendte på høring med frist 7. mai 2008.

Forskriften er en nasjonal forskrift som går ut på å tillate bruk av krumkniv til bedøving ved avliving av tamrein utenfor slakteri i den samiske reindriften. Det blir krav om dokumentert opplæring i bruk av krumkniv som bedøvingsmetode.

Sak 7: Orientering fra *ad hoc*-grupper/undergrupper eller lignende

Faggruppeleder orienterte om EFSA's risikovurdering vedrørende kloning av dyr som nå er ferdigstilt. EU-kommisjonen ba EFSA om en bred vurdering av velferdsimplikasjoner forbundet med kloning av dyr, der både aspektene mattrygghet, dyrehelse, dyrevelferd samt miljøkonsekvenser skulle utredes. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe som utarbeidet bakgrunnsdokumenter i saken, og faggruppeleder i Faggruppe 8, Wenche Farstad, var oppnevnt som deltager i gruppen. Faggruppen diskuterte kort ulike problemstillinger rundt temaet.

Sak 8: Saker til hovedkomiteen

Ingen saker var satt opp under dette punktet på agendaen.

Sak 9: Møter o.a. av felles interesse

Det ble foretatt en kort orientering om ulike møter og seminarer av interesse.

Sak 10: Nytt fra sekretariatet

Faggruppeleder presenterte kort nye forslag til risikovurderinger fra Mattilsynet (bl.a. om og i så fall hvordan akupunktur skal omfattes av dyrehelsepersonelloven samt "catch and release" av fisk). Henvendelsene vil bli diskutert i samråd med Mattilsynet.

Det ble også diskutert selvinitiering av risikovurderinger. På grunn av stor arbeidsbelastning er det foreløpig ikke satt i gang selvinitierte risikovurderinger i Faggruppe 8. Faggruppeleder oppfordret faggruppedlemmene om å utarbeide korte notat med argumenter for aktuelle, nye risikovurderinger slik at disse systematisk kan gjennomgås, diskuteres og tas stilling til på egnet møte. Faggruppen kan således samlet foreta en kvalifisert prioritering blant faggruppedlemmenes forslag til selvinitiering.

Sekretariatet orienterte også kort om høstens administrering og organisering av koordinatoransvar for Faggruppe 8. Koordinator for Faggruppe 8 for dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern), Ingfrid Slaatto Næss (ref), skal arbeide i EFSA fra 1. september 2008 og frem til 1. januar 2009. Danica Grahek-Ogden overtar koordinatoransvaret for faggruppen i denne perioden. Danica Grahek-Ogden er koordinator for Hovedkomiteen i VKM.

Sak 11: Nye møtedatoer

Det ble foreslått et to-dagersmøte i Faggruppe 8 **onsdag og torsdag 5. og 6. november 2008 i Bergen**. På dette møtet vil faggruppedlem Olav Østerås orientere gruppen om temaet kalvehelse, faggruppedlem Tore Håstein vil presentere et sammendrag av EFSA's fiskevelferdsvurderinger og faggruppedlem Rolf Erik Olsen vil presentere aktuell forskning på fiskevelferd. Eventuelle innkommende nye saker vil også behandles på møtet.

Sak 12: Eventuelt

Faggruppeleder orienterte kort om nye ferdigstilte risikovurderinger fra EFSA angående dyrehelse og dyrevelferd:

Kloning av dyr
Velferd hos atlantisk laks
Bluetongue
BSE